

**თანამედროვე ქართულ-თურქული ურთიერთობების
ზოგიერთი ასპექტი (სოციალური ანალიზი)**

ნუგზარ ჩხაიძე

ფილოსოფიის დოქტორი, სოციოლოგი, ბათუმის
შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
ნიკო ბერძენიშვილის ინსტიტუტის ეთნოლოგიისა
და სოციოლოგიური კვლევის განყოფილების
უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი.

საქართველო, 6010. ბათუმი, ნინოშვილის ქ. 32/35.

+995 593 72 31 66. nugzar.chkhaidze@bsu.edu.ge

<https://orcid.org/0009-0007-2795-791X>

აბსტრაქტი

საკვლევი თემის აქტუალობა, უპირველეს ყოვლისა, განპირობებულია იმ გარემოებით, რომ თურქეთის რესპუბლიკა ჩვენი მეზობელი ქვეყანაა. ისტორიის მანძილზე ჩვენი ურთიერთობები არაერთგვაროვნად ვითარდებოდა, იყო როგორც დაპირისპირების, ასევე მშვიდობიანი თანაცხოვრების პერიოდები. დღეისათვის თურქეთთან კეთილმეზობლური ურთიერთობები გვაქვს. თანამედროვე თურქეთი ჩვენი სახელმწიფოს სტრატეგიული პარტნიორია. ამიტომ, ამ მძლავრი პოლიტიკური და ეკონომიკური გავლენის ქვეყანასთან პოზიტიური ურთიერთობები მნიშვნელოვნად წაადგება ჩვენს ქვეყანას მრავალი პრობლემის მოგვარებაში.

თემის აქტუალობა მდგომარეობს იმაშიც, რომ თანამედროვე ქართულ-თურქული ურთიერთობები, უმეტესწილად, შესწავლილია ოფიციალური სახელისუფლო დოკუმენტების ან ისტ-

ორიული წყაროების საფუძველზე. მიუხედავად ასეთი მასალების დიდი მნიშვნელობისა, მათში არ ჩანს საქართველოს რიგითი მოქალაქეების დამოკიდებულება თურქეთთან მიმართებაში. ამ ხარვეზის გამოსწორების მიზნით, ბათუმელი რესპონდენტების სოციოლოგიური გამოკითხვის მეშვეობით, ჩვენ კომპლექსურად შევისწავლეთ და წარმოვაჩინეთ მათი თურქეთთან დამოკიდებულების სხვადასხვა ასპექტი. ოფიციალური სტრუქტურების მხრიდან ჩვენი მოსახლეობის აზრის გათვალისწინება მოგვცემს იმის საშუალებას, რომ სწორად დაიგეგმოს და განხორციელდეს თურქეთთან ურთიერთობის სხვადასხვა ღონისძიება. კვლევაში ყურადღება გავამახვილეთ შემდეგ კონკრეტულ საკითხებზე: გარკვეული დროით თურქეთში განხორციელებული ვიზიტები; რესპონდენტებისა და მათი ახლობლების თურქეთში ვიზიტის მიზნები; დამოკიდებულება ბათუმში ჩამოსული თურქეთის მოქალაქეებისადმი; თურქეთიდან გასაყიდად შემოსული, სხვადასხვა სახის პროდუქციის ხარისხის შეფასება (შესამღებლობის შემთხვევაში, პროდუქტისა და გამომშვეები ფირმის სახელის დაკონკრეტებით), ასევე, სხვადასხვა თურქული საქონლის რეკლამის მათზე ზეგავლენის დონე; ქართულ-თურქული ბიზნეს-ურთიერთობების ზოგადი შეფასება; თურქული ინვესტიციების მოზიდვის საკითხი; თურქეთში სამუშაოდ წასულთა წინაშე მდგარი პრობლემები; თურქეთში სამუშაო ვიზის მოქმედების ვადის გაზრდის მიზანშეწონილობა; თურქეთიდან ჩამოსულ ტურისტულ ჯგუფებზე მიმაგრებული გიდების კვალიფიკაციის დონე; საქართველოს ტელევიზიებით ნაჩვენები თურქული კინოპროდუქციის ხარისხობრივი შეფასება; თურქეთის არქივებში საქართველოს შესახებ დაცული დოკუმენტების შესწავლის აუცილებლობა; ქართულ-თურქული ურთიერთობების დღევანდელი მდგომარეობის ზოგადი შეფასება და მისი განვითარების პერსპექტივები.

საკვანძო სიტყვები: საქართველო; თურქეთი; სავაჭრო ურთიერთობები; ტურიზმი; პოლიტიკური ურთიერთობები.

შესავალი

საქართველოს მიერ დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდეგ, თურქეთმა ერთ-ერთმა პირველმა (1991 წ. 16 დეკემბერი) აღიარა ეს სტატუსი. საქართველოსა და თურქეთს შორის პარტნიორული ურთიერთობები დამყარდა. ამ ურთიერთობებმა, დღეისათვის, სტრატეგიული თანამშრომლობის სახე მიიღო, როგორც პოლიტიკურ, ასევე სავაჭრო-ეკონომიკურ და კულტურულ-ჰუმანიტარულ სფეროებში. აღსანიშნავია ის გარემოებაც, რომ თურქეთი არის საქართველოს ერთ-ერთი უმსხვილესი სავაჭრო პარტნიორი, რომელთანაც მოქმედებს თავისუფალი სავაჭრო რეჟიმი. თურქეთის სავაჭრო-ეკონომიკური და პოლიტიკური მიზნებისთვის დიდი მნიშვნელობა აქვს იმ ფაქტს, რომ საქართველო მისთვის მთავარი ხიდის ფუნქციას ასრულებს შუა აზიასა და ჩინეთთან დასაკავშირებლად. თურქეთი, რაც ძალზედ მნიშვნელოვანია, აქტიურად უჭერს მხარს საქართველოს ტერიტორიულ მთლიანობასა და სუვერენიტეტს. თურქეთის ინტერესებშია, რომ მეზობლად მდებარე ქვეყნის უსაფრთხოება და სტაბილურობა დაცული იყოს, რადგან ეს მის უსაფრთხოებაზეც აისახება. თურქეთთან კეთილმეზობლური ურთიერთობის მაგალითია ისიც, რომ ორივე ქვეყნის მოქალაქეები სარგებლობენ მიმოსვლის გამარტივებული რეჟიმით, ანუ მათ აქვთ უფლება საზღვარი გადაკვეთონ მხოლოდ პირადობის მოწმობის საფუძველზე. ჩვენი მხრიდან დადებითად შეიძლება შეფასდეს ის ფაქტიც, რომ 2015 წლიდან თურქეთის საშუალო სკოლებში ქართული ენის სწავლების პროგრამა დამტკიცდა, რის საფუძველზეც ნებისმიერ მსურველს შეუძლია შეისწავლოს ქართული ენა.

ჩვენი აზრით, სოციოლოგიის ჭრილში ქართულ-თურქული ურთიერთობების შესწავლა, დამატებით შტრიხებს შესძენს, უფრო ნათლად და სრულყოფილად წარმოაჩინეს ამ ურთიერთობების ზოგიერთ ნიუანსს.

მეთოდები

ჩვენი კვლევის მიზანი იყო, ბათუმელი რესპონდენტების სოციოლოგიური გამოკითხვების მასალებზე დაყრდნობით, შეგ-

ვესწავლა და წარმოგვეჩინა საქართველოს მოქალაქეების თურქეთთან დამოკიდებულების სხვადასხვა ასპექტი.

საკვლევი პრობლემატიკიდან გამომდინარე, ჩვენი სოციოლოგიური კვლევის ობიექტად, ანუ სამიზნე ჯგუფად შეირჩა ქ. ბათუმის ადმინისტრაციული ტერიტორიის ფარგლებში მცხოვრები საქართველოს მოქალაქეები.

კვლევის ძირითად მიზანს წარმოადგენდა, რესპონდენტების სოციოლოგიური გამოკითხვის საფუძველზე, იმ მნიშვნელოვანი ფაქტორების გამოვლენა, რომლებიც ხელს უწყობენ ან, პირიქით, ამუხრუჭებენ ქართულ-თურქულ მრავალმხრივ ურთიერთობებს.

აღნიშნული სოციოლოგიური კვლევა ანონიმური ხასიათის იყო, რამაც რესპონდენტთა პასუხებს მეტი გულწრფელობა და სანდოობა შესძინა.

სოციოლოგიური კვლევა ჩატარდა ანკეტური გამოკითხვის წესით, გამოსაკითხ პირთა შერჩევითობის პრინციპით. გამოკითხულებმა პასუხი გასცეს სხვადასხვა სახის კითხვას, მათ შორის ღია ტიპის, რამაც საშუალება მოგვცა გაშლილი და დეტალიზებული პასუხები მიგველო დასმულ შეკითხვებზე.

კვლევა, რესპონდენტების გამოკითხვის მასალების გარდა, ეფუძნება სხვადასხვა, თემის შესაბამის წყაროებს, მათ შორის ინტერნეტ-რესურსებს.

სულ გამოკითხული იქნა 100 რესპონდენტი.

შედეგები

აღნიშნული სოციოლოგიური კვლევის შედეგად დგინდება ბათუმელი რესპონდენტების თვალთ დასახული ქართულ-თურქული ურთიერთობების ზოგიერთი ასპექტი. ის კი საკმაოდ მრავალფეროვანია-დაწყებული თურქეთის მოქალაქეებთან პირადი კონტაქტებით და დამთავრებული ჩვენ ორ სახელმწიფოს შორის დამოკიდებულებების შეფასებით. აღსანიშნავია, რომ კვლევის დროს შესწავლილი იქნა ისეთი საკითხებიც, რომლებიც აქამდე არ ყოფილა ფართო საზოგადოებრივი განხილვის საგანი (მაგ., დამოკიდებულება თურქი გიდებისადმი, რომლებიც მეგზურობას უწევენ საქართველოში ტურისტულ ჯგუფებს). ეს კვლ-

ევა მნიშვნელოვანია იმითაც, რომ რესპონდენტებმა თავიანთ პასუხებში მიუთითეს იმ ბერკეტებზე (საშუალებებზე), რომლებზეც დაყრდნობით, პრევენციის მიზნით, შეიძლება სწრაფად და ეფექტურად მოგვარდეს ჩვენ ორ სახელმწიფოს შორის შესაძლო გაუგებრობები.

ხაზგასასმელია ის გარემოებაც, რომ სოციოლოგიური კვლევის შედეგად მიღებული რეზულტატები, რიგითი ბათუმელის შეფასებით წარმოაჩენს ჩვენ ქვეყნებს შორის დღეისთვის არსებულ დამოკიდებულებას და გვთავაზობს მათი გაუმჯობესების გზებს, რაც სახალხო დიპლომატიის გამომვლენის ფორმადაც შეიძლება მივიჩნიოთ.

ჩვენი აზრით, ასეთი ფართო დიაპაზონის სოციოლოგიური კვლევა, რომელიც ეფუძნება საქართველოს მოქალაქეების (ჩვენ შემთხვევაში - ბათუმელების) სუბიექტურ ხედვას საქართველო-თურქეთის ურთიერთობათა თაობაზე, შეიძლება გახდეს საფუძვლიანი გზამკვლევი ანალოგიური ტიპის გამოკვლევებისთვის, რომლებიც გვიჩვენებენ ჩვენ ქვეყნებს შორის დამოკიდებულების რეალურ სურათს.

დისკუსია

რაც შეეხება გამოკითხული რესპონდენტების პასუხებს სოციოლოგიურ ანკეტაში დასმულ შეკითხვებზე, საკმაოდ მრავალფეროვანია. რესპონდენტების პასუხებიდან ჩანს, რომ თურქეთში არც ერთხელ არ არის ნამყოფი გამოკითხულთა 34,7 %; ერთხელ არის ნამყოფი - 17,3 %; სამჯერ - 20,1 %; მრავალჯერ - 27,9 %. როგორც ვხედავთ, ჯამურად (65,2%) რესპონდენტთა უმეტესობა, ამა თუ იმ სიხშირით იმყოფებოდა თურქეთის რესპუბლიკის ტერიტორიაზე.

რაც შეეხება მიზნებს, რის გამოც რესპონდენტები გადადიოდნენ თურქეთის ტერიტორიაზე, ის ასეთნაირია (რესპონდენტებს ამ კითხვაზე შეეძლოთ გაეცათ რამდენიმე პასუხი) - წამლების, იაფი პროდუქციის შესაძენად, მკურნალობის მიზნით, დასასვენებლად, ტურისტული მოგზაურობით, სტუმრად, სამეცნიერო მივლინებაში და ექსპედიციაში, ოფიციალური დელეგაციის შემადგენლობაში, სამსახურებრივი მოვალეობით, ნათეს-

ავების მოსანახულებლად, ქართული წარმოშობის თურქეთის მოქალაქეებიდან ფოლკლორული და ლინგვისტური მასალების შესაკრებად, სამუშაოდ, გასტროლებით ფოლკლორული ანსამბლების შემადგენლობაში, ქართული კულტურული ძეგლების მოსანახულებლად, საქმიანი ვიზიტებით, კულტურულ-შემოქმედებითი პროგრამის ფარგლებში გამოფენებში, სიმპოზიუმებში და ფესტივალებში მონაწილეობის მიზნით, ბიზნესთან დაკავშირებული საქმეების გამო.

საქართველოში, მათ შორის ბათუმშიც, სხვადასხვა მიზნით იმყოფებიან თურქეთის მოქალაქეები. ზოგადად, დამოკიდებულება მათდამი ასეთია: გამოკითხულთა 36,4% თურქეთის მოქალაქეებისადმი პოზიტიური განწყობა აქვს; 42,5% - ნეიტრალური; 10,7% - უარყოფითი. ამ კითხვაზე პასუხის გაცემა გაუჭირდა რესპონდენტთა 10,4%. როგორც ვხედავთ, ჯამურად, გამოკითხულ ბათუმელთა უმრავლესობამ (78,9%) თურქეთისადმი არა ნეგატიური დამოკიდებულება დააფიქსირა.

რესპონდენტებს, სტანდარტული პასუხების გარდა, შეეძლოთ დამატებით, უფრო ვრცლად დაეფიქსირებინათ თავიანთი აზრი. ჩვენ გამოვყოფდით ერთ-ერთი რესპონდენტის შეხედულებას, რომელიც შემდეგნაირადაა ფორმულირებული - „ჩვენი დამოკიდებულება თურქებისადმი, ძირითადად, კეთილმეზობლურია. ქართველები სტუმართმოყვარეურია და ყველა უცხოელი სტუმრის (და არა მარტო თურქის) მიმართ თბილ ურთიერთობებს ამჟღავნებენ, თუ ისინი მხოლოდ სამოგზაუროდ და მხარის გასაცნობად ჩამოდიან. ყველა სხვა შემთხვევაში ჩვენი დამოკიდებულება უცხოელისადმი უარყოფითი იქნება.“

საქართველოსა და თურქეთს შორის დღეისათვის ძალიან მასშტაბური სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობებია. რამდენიმე კითხვით ჩვენ ამ საკითხსაც შევეხეთ. კითხვაზე, თუ როგორ აფასებდნენ ზოგადად ჩვენთან იმპორტირებული თურქული პროდუქციის ხარისხს? - პასუხები შემდეგნაირია: გამოკითხულთა 27,4% აზრით, თურქული წარმოების პროდუქცია, ძირითადად, მაღალი ხარისხისაა; 46,8% მიაჩნია, რომ თურქული პროდუქცია მეტნაკლებად ხარისხიანია; რესპონდენტთა 9,7% ფიქრ-

ობს, რომ თურქეთიდან იმპორტირებული პროდუქცია უხარის-ხოა; გამოკითხულ პირთა 16,1% ამ კითხვაზე პასუხი არ აქვს.

აღნიშნული საკითხის ერთგვარი თემატური გაგრძელება იყო იმის გარკვევა, კონკრეტულად თურქული წარმოების რომელი პროდუქცია შეიძინეს სავაჭრო ქსელებში. დასახელებული იქნა შემდეგი მწარმოებლები და პროდუქციის სახეობა: ფორმები „ბეკო“, „ტაჩი“, „ვაიკიკი“, „იპეკოლი“, „კარაჯა“ და ა. შ. პროდუქციის სახეობა - კვების პროდუქტები, საოჯახო ტექნიკა, მედიკამენტები, ტანსაცმელი, თეთრეული, ფეხსაცმელი, ჭურჭელი, ქსოვილები, ხილი და ა. შ.

თურქული წარმოების პროდუქციის შეძენისას, მისი რეკლამის თაობაზე რესპონდენტთა აზრი ასე გადანაწილდა: მათი 35,2% თურქულ პროდუქციას, ძირითადად, მისი რეკლამის გავლენით იძენს; 12,7% თურქული პროდუქციის ყიდვისას რეკლამას ნაწილობრივ ენდობა, ძირითადად ითვალისწინებს მეგობრებისა და ახლობელების რჩევებს; 25,0% თურქული წარმოების პროდუქციის ყიდვისას, მთავარ ყურადღებას აქცევს მის მაღალ ხარისხს, რეკლამას კი ნაკლებად ენდობა; ხოლო რესპონდენტთა 27,1%-თვის მნიშვნელობა აქვს მხოლოდ საქონლის ფასს.

რესპონდენტებმა ანკეტაში დააფიქსირეს საკუთარი აზრი იმის თაობაზეც, თუ საქართველოს ეკონომიკის რომელ სექტორშია უფრო პერსპექტიული თურქული ინვესტიციების მოზიდვა. ასეთებად დასახელდა შემდეგი სექტორები: მშენებლობა, მედიცინა, მსუბუქი და კვების მრეწველობა, ტურიზმი, სასტუმროები, ვაჭრობა, გზების დაგება, სოფლის მეურნეობა, მაღალტექნოლოგიური წარმოება და ა. შ.

რესპონდენტებმა თურქული ინვესტიციების მოზიდვის დადებით მხარესთან ერთად, გამოთქვეს გარკვეული წუხილი იმასთან დაკავშირებით, რომ - ა) თურქი ინვესტორები, საქართველოში, მათ კუთვნილ საწარმოებში დასაქმებულ პირებს, ერთსა და იმავე საქმიანობაში გაცილებით ნაკლებ თანხას უზდიან, ვიდრე თურქეთში, ბ) თურქული ინვესტიციები ჩვენ ქვეყანაში არ არის ხელსაყრელი იმ შემთხვევაში, თუ ამ ინვესტიციას თან

მოყვება აქ, ძირითად, თურქი მუშახელის დასაქმება, რაც ქართული მხარისათვის წამგებიანია.

თურქულ-ქართული ბიზნეს-ურთიერთობების და მათი პერსპექტივების თაობაზე რესპონდენტებმა თავიანთი შეხედულებები დააფიქსირეს. ზოგიერთი მათგანი შემდეგი შინაარსისაა: „თანამშრომლობა ბიზნესის სფეროში აუცილებელია, მაგრამ თანასწორობის საფუძველზე. საქართველოს ინტერესები არ უნდა ილახებოდეს“, „თურქეთთან ბიზნეს-ურთიერთობები კიდევ უფრო გაღრმავდება, რადგან ამას ხელს უწყობს ჩვენი ქვეყნის გეოგრაფიული მდებარეობა და თავისუფალი ვაჭრობის რეჟიმი“, „ქართულ-თურქული ეკონომიკური კავშირები ჩვენთვის დისკრიმინაციულია, რადგან თურქეთთან ვაჭრობაში დიდი დისბალანსია - თურქეთიდან საქართველოში ყველა სახის პროდუქცია შემოდის, ჩვენგან კი თურქეთში თითქმის არაფერი გადის, ძირითადად მხოლოდ ღვინო. სავაჭრო-ეკონომიკურ არათანაბარ პირობებს ამძაფრებს ის გარემოებაც, რომ თურქეთიდან საქართველოში შემოტანილი პროდუქცია, ძირითადად, სუბსიდირებულია და ამიტომ ჩვენი პროდუქცია მას კონკურენციას ვერ უწევს. თურქეთის სახელმწიფო იცავს თურქი მეწარმეების ინტერესებს, ჩვენი კი არასათანადოდ“, „თურქეთთან აქტიური ბიზნეს-ურთიერთობები ეხმარება საქართველოს მოქალაქეებს საკუთარი ბიზნესის განვითარებაში“, „საჭიროა თურქეთთან გაფართოვდეს ბიზნეს-ურთიერთობები, ის არ უნდა შემოიფარგლებოდეს ეკონომიკის მხოლოდ ტრადიციული სექტორებით“, „საჭიროა თურქეთთან თანამშრომლობა სამეცნიერო-ტექნიკურ და სამხედრო წარმოების სფეროში, რადგან ამ მიმართულებით მას მნიშვნელოვანი წარმატებები აქვს“, „თურქეთისთვის ინვესტიციების ჩადება (დაბანდება) საქართველოში ძალზედ მომგებიანია, რადგან ჩვენთან გადასახადები საკმაოდ დაბალია, ხოლო მუშახელი კი იაფი“.

დღეისათვის თურქეთში საკმაოდ ბევრი ჩვენი თანამემამულე მუშაობს. გამოკითხულთა აბსოლუტურმა უმრავლესობამ, ამის მთავარ მიზეზად, ადგილზე დაუსაქმებლობა დაასახელა. რესპონდენტთა ერთსულოვანი აზრი ამ საკითხთან დაკავში-

ირებით, საკმაოდ კარგადაა გადმოცემული ერთ-ერთი მათგანის პასუხში - „თურქეთში სამუშაოდ წასვლის მთავარი მიზეზებია უმუშევრობა და შრომის დაბალი ანაზღაურება. თურქეთში კი, ერთი მხრივ, მოთხოვნაა გარკვეული კატეგორიის მუშახელზე და, მეორე მხრივ, ანაზღაურებაც საკმაოდ მაღალია“.

ამ საკითხთან დაკავშირებით აქტუალურია თურქეთში ლეგალურად დასაქმებული ჩვენი თანამემამულეების სამუშაო ვიზის ხანგრძლივობის საკითხი. ახლა ის 90 დღეს შეადგენს. გამოკითხულთა 5,2% მიიჩნევს, რომ ეს ვადა 6 თვემდე უნდა გაიზარდოს; 10,7% თვლის, რომ ის ერთწლიანი უნდა იყოს; რესპონდენტთა 53,4% შეხედულებით კი დასაქმებულთათვის უნდა მოქმედებდეს მრავალწლიანი სამუშაო ვიზა; 20,4% კი ფიქრობს, რომ თურქეთში დასაქმებულ ჩვენ თანამემამულეებზე უნდა გაიცეს უვადო სამუშაო ვიზა; ამ კითხვაზე არავითარი პასუხი არ აქვს გამოკითხულთა 10,4%.

როგორც ვხედავთ, გამოკითხულთა აბსოლუტური უმრავლესობა, თურქეთში მომუშავე ჩვენი თანამემამულეებისთვის სამუშაო ვიზის ხანგრძლივობის გაზრდას ითხოვს. ამ პრობლემის დიდი მნიშვნელობის გამო, კარგი იქნებოდა, ეს საკითხი თუ დადგებოდა დღის წესრიგში ქართულ-თურქული მაღალი დონის მოლაპარაკებების დროს.

დღეისათვის, თურქეთიდან საქართველოში, მათ შორის ბათუმშიც, შემოდინან ტურისტთა მრავალრიცხოვანი ჯგუფები, რომელთა გიდები, ძირითადად, თურქეთის მოქალაქეები არიან. ამ საკითხთან დაკავშირებით რესპონდენტთა აზრი ასეთია: გამოკითხულთა 82,5% აზრით, თურქული ტურისტული ჯგუფების გიდებად შეიძლება იყვნენ საქართველოს მხოლოდ ის მოქალაქეები, რომლებმაც კარგად იციან ორივე ქვეყნის - საქართველოს და თურქეთის ისტორია; რესპონდენტთა 1,2 % ფიქრობს, რომ გიდებად უმჯობესია იყვნენ თურქები; 6,7% თვალსაზრისით ყველა ჯგუფს უნდა ემსახურებოდეს ერთობლივად ორი გიდი - ქართველი და თურქი; რესპონდენტთა 9,6% კი უჭირს ამ კითხვაზე პასუხის გაცემა.

ბოლო პერიოდში ჩვენი ტელევიზიები ხშირად უჩვენებენ თურქულ კინოპროდუქციას (უმეტესად სერიალებს). ჩვენთვის საინტერესო იყო გაგვეგო ამ ფილმების ნახვის მაჩვენებლები რესპონდენტებში. მათმა 17,4% განაცხადა, რომ თურქულ სერიალებს და სხვა თურქულ კინოპროდუქციას ხშირად უყურებს; 21,7% - მეტნაკლები სიხშირით; 19,5% - იშვიათად; გამოკითხულთა 41,4% კი საერთოდ არ უყურებს თურქულ ფილმებს. ამ საკითხთან დაკავშირებით, ხაზგასასმელია ის ფაქტი, რომ ჯამურად (58,6%) ჭარბობს იმ რესპონდენტთა რაოდენობა, რომლებიც ამა თუ იმ სიხშირით უყურებენ თურქულ ფილმებს, რაც მაყურებელთა საკმაოდ დიდ ნაწილს თურქული სერიალებით დაინტერესებაზე მიუთითებს.

როგორც ცნობილია, თურქეთის სახელმწიფო არქივებში ინახება ბევრი მნიშვნელოვანი დოკუმენტი საქართველოს შესახებ. უკლებლივ ყველა გამოკითხულის აზრით, საჭიროა რაც შეიძლება მალე მოხდეს იმ დოკუმენტების ასლების საქართველოში გადმოტანა და მათი მეცნიერული დამუშავება.

შეკითხვაზე - ეთანხმებით თუ არა მოსაზრებას იმის თაობაზე, რომ საქართველოს ხელისუფლება თურქეთთან ურთიერთობაში ჩვენი ქვეყნის ინტერესების გათვალისწინებით მოქმედებს? - რესპონდენტთა პასუხები შემდეგნაირი სახისაა: მათი 21,4% სრულად ეთანხმება საქართველოს მთავრობის თურქეთთან ურთიერთობის დღევანდელ კურსს; 37,2% ძირითადად ეთანხმება; 15,8% უფრო მეტად ეთანხმება, ვიდრე არ ეთანხმება; გამოკითხულთა 20,6% არ ეთანხმება თურქეთთან საქართველოს ხელისუფლების დამოკიდებულების პოლიტიკას; რესპონდენტთა 5,0% კი ამ საკითხთან დაკავშირებით საკუთარი აზრი არ გააჩნია.

სოციოლოგიური კვლევის ანკეტის ბოლო კითხვით ჩვენ გვინდოდა გაგვეგო, თუ ზოგადად, როგორ ესახებათ რესპონდენტებს ქართულ-თურქული ურთიერთობების მომავალი და რა უნდა გაკეთდეს მის გასაღრმავებლად. რესპონდენტთა ზოგიერთ პასუხს, რომელიც შევარჩიეთ, გთავაზობთ ქვემოთ: „ქართულ-თურქული ურთიერთობები უფრო ინტენსიურად უნდა განვით-

არდეს, რაც სასიკეთოდ წაადგება ორივე ქვეყანას. ამ ურთიერთობებს კარგი პერსპექტივა ექნება იმ შემთხვევაში, თუ ორივე მხარის ინტერესი იქნება გათვალისწინებული“; „ქართულ-თურქული ურთიერთობები უფრო გაღრმავდება, თუ თურქეთის ტერიტორიაზე მდებარე ქართული ეკლესიები იქნება დაცული და მოვლილი“; „ქართულ-თურქული ურთიერთობები უფრო მაღალ სიმაღლეზე ავა, თუ თურქეთი უანგაროდ დაგვეხმარება ჩვენი ეკონომიკის განვითარებაში“; „კარგი იქნება, თუ თურქეთი საქართველოს გარკვეული სახის სავაჭრო-ეკონომიკურ შეღავათებს დაუწესებს“; „მომავალში თურქეთთან ურთიერთობები წინ წაიწეოს, თუ გაუქმდება საბაჟო-გამშვები პუნქტი სარფში და ჩვენი მოქალაქეები თავისუფლად გადაკვეთავენ საზღვარს (ისე, როგორც ეს ევროპის შენგენის ზონის ქვეყნებშია)“; „ქართულ-თურქული ურთიერთობის გაღრმავება მნიშვნელოვანია თურქეთში მცხოვრები ეთნიკური ქართველებისთვის, ქართული ისტორიული და კულტურული ძეგლების მოვლა-პატრონობისთვის“; „ქართულ-თურქული ურთიერთობების პოზიტიური განვითარებისთვის საჭიროა დადებითად მოვეკიდოთ მათ ადათ-წესებს, პატივი ვცეთ მათ, როცა ისინი ჩვენთან, საქართველოში იმყოფებიან სტუმრად, თავის მხრივ, ასევე უნდა მოიქცნენ თურქები ჩვენი მოქალაქეების მიმართ, როცა ისინი იმყოფებიან თურქეთში“.

დასკვნა

ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, შეიძლება ითქვას, რომ ქართულ-თურქული ურთიერთობების დღევანდელი მდგომარეობის შესასწავლ სოციოლოგიურ კვლევაში მონაწილე ბათუმელმა რესპონდენტებმა საკმაოდ კვალიფიციური პასუხები გასცეს დასმულ შეკითხვებზე. მათი ანალიზის საფუძველზე კი უფლება გვაქვს გარკვეული დასკვნები გავაკეთოთ. აღმოჩნდა, რომ ჩვენს საკმაოდ ბევრ თანამემამულეს გარკვეული სახის კავშირები აქვს თურქეთთან: სხვადასხვა მიზნით გადადიან თურქეთში, ბევრი მათგანი ან მათი ნათესავი ამა თუ იმ ვადით კიდევ მუშაობს იქ, ჩვენი თანამემამულეები სისტემატურად ყიდულობენ თურქული წარმოების პროდუქციას და ა. შ.

აღსანიშნავია, რომ გამოკითხულთა ნაწილი ნამყოფია თურქეთში ოფიციალური კულტურული ღონისძიების ფარგლებში. რესპონდენტების მხრიდან ხაზგასმულია ის ფაქტიც, რომ მრავალი ბათუმელი ადგილზე არის დასაქმებული თურქულ ბიზნესში. ზოგადად, რესპონდენტების უმეტესობის თვალსაზრისით, ქართულ-თურქული დღევანდელი ურთიერთობების დონე, ძირითადად, დადებითად აისახება მათზე და საკმაო პოზიტიური გავლენა აქვს გამოკითხულთა სოციალურ-ეკონომიკურ მდგომარეობაზე. რესპონდენტებმა გამოკვეთეს გარკვეული პრობლემებიც, რომლებსაც ისინი ამჩნევენ ქართულ-თურქული ურთიერთობების ფარგლებში, ამიტომ საჭიროა მათი შესწავლა და გადაჭრის ეფექტური გზების გამონახვა. ყოველივე ეს დადებითად წაადგება ჩვენს ქვეყნებს შორის თანამშრომლობის კუთხით არსებული პოტენციალის მაქსიმალურად გამოყენების საქმეს.

საბოლოო ჯამში უნდა ითქვას, რომ დღეისათვის არსებულ, ჩვენი ორი ქვეყნის აქტიურ თანამშრომლობას დიდი როლი ეკისრება რეგიონის როგორც პოლიტიკური, ეკონომიკური, ისე სტრატეგიული განვითარებისა და უსაფრთხოების განმტკიცებაში. ამ აზრს ესადაგება თურქეთის პარლამენტის სპიკერის ნუმან ქურთულმუშის განცხადება, რომელიც მან 2023 წლის 29 სექტემბერს გააკეთა საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარესთან, შალვა პაპუაშვილთან შეხვედრის დროს - „... თურქეთი მხარს უჭერს საქართველოს ტერიტორიულ მთლიანობას და ჩვენი შესანიშნავი ურთიერთობები გააგრძელებს განვითარებას ორივე ქვეყნის პოზიტიური ძალისხმევის დახმარებით. ვისარგებლებ შესაძლებლობით და ქართველ ხალხს გადავცემ საუკეთესო სურვილებს ჩვენი ხალხისგან. ჩვენ განზრახული გვაქვს, შევინარჩუნოთ მეგობრობა ჩვენს ქვეყნებს შორის სამყაროს აღსასრულამდე“ (ქურთულმუში, 2023).

გამოყენებული ლიტერატურა:

ქურთულმუში, ნუმან. (2023). თურქეთის პარლამენტის სპიკერი - თურქეთ-საქართველოს შორის ურთიერთობები შესანიშნავ დონეზეა, ეს ურთიერთობები გააგრძელებს განვითარებას ორივე ქვეყნის პოზიტიური ძალისხმევის დახმარებით. <https://1tv.ge/news/turqetis-parlamentis-spik-eri-turqet-saqartvelos-shoris-urtiertobebi-shesanishnav-donezea-es-urtiertobebi-gaagrdelebs-ganvitarebas-orive-qveynis-pozitiuri-dzaliskhmevis-dakhmarebit/>.